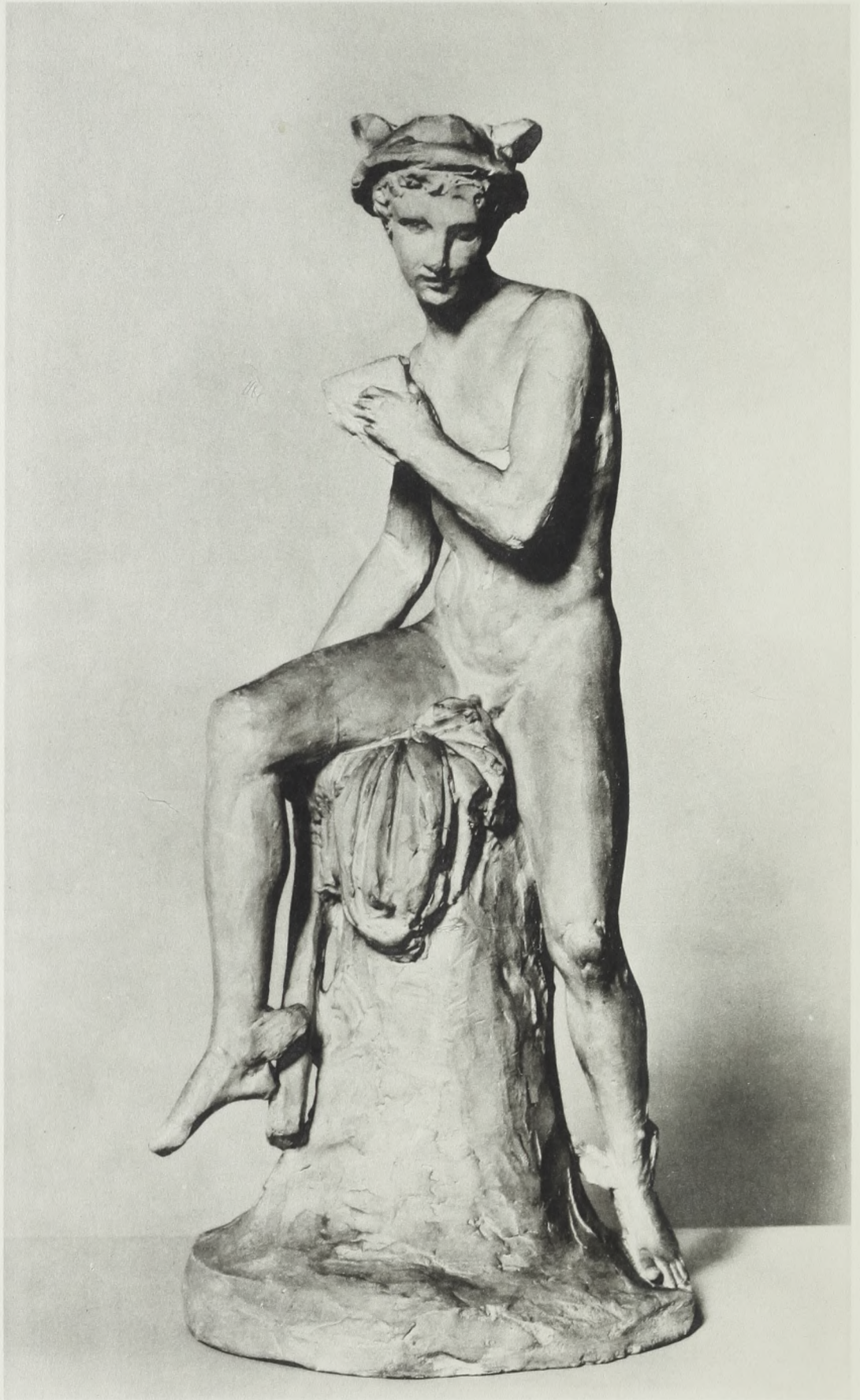

Thorvaldsen: Underfoged Anders Grønlund
Thorvaldsen: Mette Birgitte Grønlund, f. Aistrup

Thorvaldsen: Skitse til Merkur som Argusdræber

SKØNT det ikke er lykkedes Museet siden Udsendelsen af »Meddelelser 1929« at komme i Besiddelse af noget større originalt Marmorarbejde af Thorvaldsen, maa det dog siges paa Erhvervelsernes Omraade at have haft Heldet med sig baade i 1930 og 1931; begge Aar har bragt Forøgelser, der giver værdifulde Bidrag til Forstaaelsen af Thorvaldsen som Kunstner og som Menneske.

Størst kunstnerisk Interesse knytter sig til den i 1930 erhvervede Skitse til Merkurstatuen. Mærkeligt nok kan af Museets 70 Thorvaldsenske Statueskitser kun 3 med Sikkerhed henføres til Kunstnerens straalende Periode mellem Jason-Statuens Tilblivelse i 1802 og Rejsen til København i 1819-20. En Afhjælpning af denne Mangel er i alle Tilfælde ønskelig, og ganske særlig, naar det, som i det foreliggende Tilfælde, sker ved et inspireret Forarbejde til en af Mesterens berømteste og mest særprægede Statuer.

Om Skitsens Tilblivelse har Thorvaldsen fortalt, og Vennen Kestner, den tyske Legationsraad, Kunstelsker og Samler, nedskrevet følgende, som her gengives i J. M. Thieles lidt frie, men i alt væsentligt korrekte Oversættelse: »Da Thorvaldsen en Dag i Foraaret 1818 gik sin sædvanlige Gang fra Studiet til Mad. Buti's Middagsbord, traf hans altid opmærksomme Blik i Via Sistina en ung Romer, der sad indenfor en Gadedør i en Stilling, som greb Kunstneren ved sin Skønhed og fordringsløse Natur. Han havde haft dette Skue i Forbigaaende, men ved de næste Skridt greb det hans Bevidsthed; han standsede sin Gang og vendte tilbage. Der sad Ynglingen endnu, uforandret i Stilling,

halvt staaende, halvt siddende, og i Samtale, saa at han ikke opdagede, at han var Gienstand for Opmærksomhed. Et Par Øieblikke var vor Kunstner nok, for at fastholde dette Billede. I en Skynding endte han sit Maaltid, for at giøre en lille Skizze, af hvad han havde seet, og næste Dag begyndte han Modellen til sin navnkundige Merkur«.

Det med Foraarsdagen, en Dag med Grøde i Luften, er Thieles træffende og fuldkommen rigtige Tilføjelse. Skitsen er faktisk i enhver Henseende et Foraarsbarn. Den er skabt paa en Foraarsdag, og det, som her foldede sig ud, havde længe vokset i det dulgte.

I to tegnede Udkast, henholdsvis fra 1809 og 1813, har Thorvaldsen, som paavist af Jul. Lange, forsøgt at finde en Løsning paa Motivet »Merkur som Argusdræber«. Den yngste af de nævnte Tegninger viser, at Statuen i sin endelige Skikkelse alt den Gang havde dæmret for Thorvaldsen. Han har været paa det rene med, at Merkur for at finde Tiltro hos den aarvaagne Argus med de hundrede Øjne, saa at han kunde faa Lejlighed til at spille for ham, dysse ham i Søvn og befri Jupiters elskede Io, maa være fremtraadt som en frejdig, nonchalant Yngling, der selv af den mest mistænksomme ikke kunde mistænkes for at have ondt i Sinde. Det, som Thorvaldsen saa hin Foraarsdag i Rom, var saaledes noget, der længe havde foresvævet hans indre Syn, men som nu paa lykkelig Vis fik Kød og Blod. Han blev grebet af det, der gav Ynglingen, og som derefter skulde give Skitsen og Statuen deres store kunstneriske Værdi: Stillingens plastiske Mangfoldighed og absolutte Naturlighed. Den er klassisk simpel og dog rig paa Nuancer, Drejninger, Kontraster og ejer dertil en Liniernes Flugt og smidige Skønhed af sjælden Rang. Intet villet, intet tilgjort griber forstyrrende ind i denne levende Helhed. I Skitsen er det i overvejende Grad den friske, ukunst-

lede Yngling, som er skildret. Først i selve Statuen fandt Thorvaldsen Udtryk for det vældigt koncentrerede i Merkurs Væsen, Grundlaget for den momentane Overgang fra blidt Fløjtespil

J. A. Jerichau: Fru Anna Maria Uhden, f. Magnani

til voldsom Handling. - Merkurskitsen har ført en forholdsvis rolig Tilværelse, forinden den nu er havnet i Museet. Den har tilhørt Komponisten Felix Mendelsohn-Bartholdy, som sandsynligvis har faaet den som Gave af Thorvaldsen. Fra Mendel-

sohn er den gaaet i Arv til Professor Hensel i Erlangen og fra ham, paa samme Vis, videre til Professor Weege i Breslau, af hvem Museet har faaet den overdraget.

Af Skulpturerer foruden Merkurs kitsen erhvervet en Marmorbuste i noget under naturlig Størrelse forestillende Digterinden Elisa v. d. Recke. Den skriver sig fra 1805, fra en Periode, i hvilken Thorvaldsen søgte en tilfredsstillende Form for sine Portrætbuster. Han foretrak i disse Aar at udføre dem i over naturlig Størrelse. Herom vidner en Række Buster; nævnes kan Baron Schubarts, Baronesse Schubarts, Grev Rantzaus, Grev Moltkes, Digteren Tiedges og Elisa v. d. Reckes i anden Udgave. Praktisk som Thorvaldsen var, har han i hvert Fald i enkelte Tilfælde først udført Modellen i lille Format og, som vort Eksempplar viser, endog i Marmor, for at faa et sikkert Grundlag for Udførelsen af Busten i den store Størrelse. Den originale Gipsmodel til Elisa v. d. Reckes Buste, der ejes af Højesteretssagfører Stein, er ret skitsemæssigt behandlet og godtgør, i hvilken Grad Thorvaldsen er gaaet ud fra, at de finere Detailler først skulde gennemføres i Marmoret.

En Erhvervelse af hel anden Art er Thorvaldsens Ungdomstegninger af Underfoged Grønlund og Hustru. Som bekendt understøttede Grønlund Thorvaldsens Forældre, hos hvem Nøden ofte bankede paa Døren. Denne Hjælpsomhed har været skrevet paa Familieskabets Regning, idet man gik ud fra, at Thorvaldsens Moder, saaledes som han selv sagde, var født Grønlund. Det fremgaar imidlertid af Nikolaj Kirkes Begravelsesprotokol, at hun var født Dagnes. Og da det ikke er lykkedes at paavise noget Slægtskab mellem Grønlunds og Dagnes' maa den gamle Forklaring opgives. Men hvad var Aarsagen til denne Understøttelse? Mon ikke den paafaldende Lighed, som Portrættet viser mellem Underfoged Grønlund og Thorvaldsen, peger paa Svaret. Den bestyrker ihvert Fald en Formodning om, at Grønlund var Fader

til Thorvaldsen, der, hvad nyere Undersøgelser har godtgjort, er født paa Fødselsstiftelsen.

En i sin Art betydningsfuld Erhvervelse, 4 Breve fra Thorvaldsen til Fru Anna Maria Uhden og 1 fra ham til Datteren, Kammerherreinde Paulsen, skyldes velvillig Imødekommen fra Familien Paulsen. Egenhændige Breve fra Thorvaldsen er store Sjældenheder. Han afskyede at skrive og gjorde det kun maa- deligt. Hans store Korrespondance førtes næsten altid i Pennen af hans Venner. En særlig Interesse knytter sig til det her gen- givne Brev fra 1813, der aabner et karakteristisk Indblik i det ofte stormfulde Forhold mellem Thorvaldsen og Anna Maria.

Brevets Adresse:

A Signora
La Sig^{ra} ANNA MARIA UDENA
Piazza di Barbarrino N° 2
prima piano
in Roma

Carissima Amica

Montenero li 27 Luglio 1813.

Il giorno di S. Anna alli 26 Luglio siamo arivati sani e salvi a Montenero. Sudette giorno di S. Anna mi fa ricordare che io ho una amica che si chiama Anna Maria, la quale a per vizio di liticare sempre con me, adesso potete strilare quanto volete io non vi sente, e spero che con questa piccola riposa delle mio lontananza vi leverette quella cativè custume e sarete come una pecorella al mio ritorno in Roma, DIO VOGLESE, MA IO HO UN GRAN DUBBIO.

Ho vedutto a Firenze Sign. Don Andrea e Sign. Benvenuti che vi saluteno anbe due. A Pisa ho parlato con Frederico Zoëga che e ventato uomo e quasi grande come me, e sta molto bene.

Sono tre giorni che ci sente il caldo, per il viaggio a quasi sempre piovutto così non abbiamo soferto ne del sole ne della polvere, io sono un poco stanco e doglito del viaggio, ma sto grazio a Dio bene di salutte, e spero di sentire le stese de Lei e della cara piccola Elisa. State bene e scrivette mi presto. Salutate me Sig. Dita e Cremaschi, e tutti che domandeno de vostro amico

Alberto Thorvaldsen.

Oversættelse af Brevet:

Montenero 27. Juli 1813.

Kæreste Veninde.

St. Annæ Dag 26. Juli kom vi raske og i god Behold til Montenero. St. Annæ Dag erindrer mig om, at jeg har en Veninde, der hedder Anna Maria, som har den Uvane, altid at skændes med mig, men nu kan Du jo tage saameget paa Veje, Du vil, for jeg hører det jo ikke, og haaber, at naar jeg saaledes er langt borte, og Du kan hvile Dig en Smule ud og kan aflægge denne slemme Vane, saa bliver Du saa from som et Lam, naar jeg kommer tilbage til Rom. JA, GUD GIVE DET - MEN JEG HAR NU MINE TVIVL.

I Firenze har jeg truffet Sign. Don Andrea og Sign. Benvenuti; jeg skal hilse fra begge. I Pisa talte jeg med Frederico Zoëga, han er nu en voksen Mand, næsten lige saa høj som jeg, og har det rigtig godt.

Paa Rejsen har det nu i tre Dage været meget varmt, men det har næsten hele Tiden regnet, saa Solen plagede ikke og heller ikke Støvet, men jeg er ikke saa lidt træt og udmattet efter Rejsen, men er Gud ske Lov rask; jeg haaber, Du ogsaa har det godt, og søde lille Elisa ogsaa. Hav det nu godt, og skriv snart. Hils Sig. Dita og Cremaschi og alle, som spørger til Din Ven

Alberto Thorvaldsen.

Samtidig med disse Breve har Museet, ligeledes fra Familien Paulsen, faaet overdraget et Portræt af Fru Uhden, en Tegning, som Jens Adolf Jerichau har udført faa Aar efter, at han i 1838 kom til Rom. Portrættet er fortrinligt baade hvad Form og Karakteristik angaar. Det føles, i hvilken Grad den halvfjersaarige Dame har bevaret sin aandelige Spændstighed og sit ildfulde Blik. Hendes mærkelig stærke Øjne, der lod ane et lidenskabeligt Sind, gjorde et uforglemmeligt Indtryk paa J. M. Thiele. Han skrev efter hendes Død: »Et Par saadanne Øjne, saa sorte og ildfulde, at vi kun behøver at sige, at de, end ikke da hun stod paa Gravens Rand, havde ophørt at brænde med sydlig Flamme«.

Th. Oppermann.